

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Gáspár Jenő*
Cím: *Mint fejedelmet, úgy temették el Pethes Imrét*

Forrás: *Új Nemzedék*

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Pethes László

Idő

"1924"

Személy

Bm

(Hely)

1924. 11. 18.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Old)

Mint fejedelmet, úgy temették el Pethes Imrét

Százezer ember állt sorlatat utolsó utján

— Az Új Nemzedék tudósítójától. —

A Nemzeti Színház előcsarnoka ismét gyászdrapériás. Fel a mennyezetig fekete posztó minden. A főbejáratnál szemben a ravatal fölött nagy fehér kereszt öleli át karjaival a gyászos termet, a könnyező embereket s a gyertyák fényében sugárzó, égő, lobogó ravatal. Óriási máglyához hasonló ez a ravatal. Négy sor gyertya lobog emeletesen felfelé emelkedő lépcsőn, négy sarkán négy gyászkanaléber ég. A nehéz ércoporsó lábánál feszület, mögötte hatalmas báborkoszoru. A gyertyák fényében olyan szomorú-diadalmasan csillan meg a legnagyobb magyar színész neve: *Kacske-méti Pethes Imre, élt 60 évet.*

A koporsó lábainál *koszoru és virág, koszoru és virág.* Egymásután érkeznek

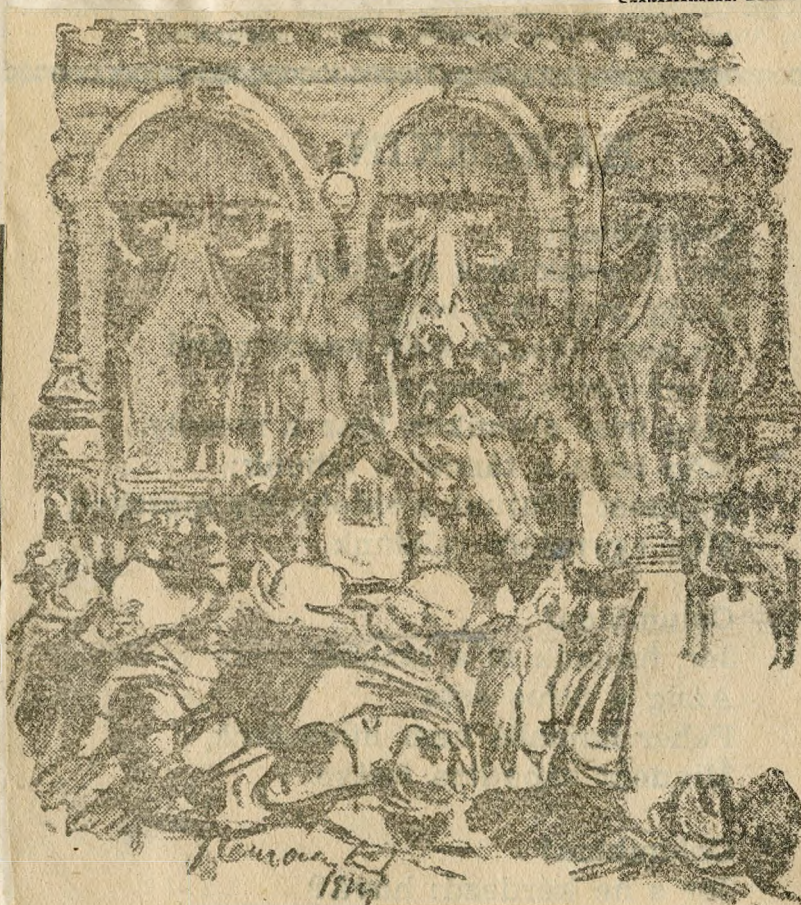
a legelőkelőbb virágok. Nehéz koszorúk selyme zizeg, arany betűk dus himzése csillog. Garnadává nő a sok virág és koszoru. És egymásután jönnek egyszerű asszonyok és lányok, egyszerű virágokat hoztak. Az erkély és a karzatok közönsége. A lépcsőkön *életvesztélyes* a tolongás. *Mészáros Alajos* titkár alig tudja visszatartani az egyre özőnlő közönséget. A virághalomtól már alig lehet állni az előcsarnokban. Könyves szemmel állnak a ravatal mellett a színház tagjai, az Operaház kiküldöttjei, a magánszínházak delegáltjai. És szímetlenül árad a virág és a koszoru.

A lépcsőkön már rendőri segítségre van szükség. A hatalmas *Blaha Lujza*-tér teketélik a gyászoló közönségtől. Vidékiek érkeznek, a Jászszágból, *alföldi* virágokat hoznak. Könyves arcok, könnyes szemek mindenhol. Mindenki akarja látni legalább a koporsót. A tömeg feketén hullámszik, ostromolja a színház palotáját, a rendőrség alig tud utjába állni a részvétáradatnak. A lépcsőkön könnyörögnek. Öreg urihölgy jön.

— Én voltam az első *Roxanja*, engedjenek be.

Ezt beengedik. Egyszerű munkásszónokok jönnek. Vásárosarnoki árusok, akiknél a nagy művész mindennap *bevásárolt.* Mert ilyen ember volt *Cyrano*, és *Leár* király. A virágok már nem férnek bent. Leteszik a főbejárat mellett álló pálmák alá. A lépcső kivirágzik, hogy virágokon jöjjen ki az utcára a koporsó.

Bent az előcsarnokban ember-ember mellett. Hol másképp ünnepe estén diadalaitól kipirult arcu emberek álltak és beszéltek a nagy halott alakításairól, most esendes, könnyes arcu emberek

Elindul a gyászmenet.

állnak és szótlannul néznek a koporsóra. Tíz óra felé egyik üvegajtón a gyászoló család tagjai jönnek be.

Az özvegy felsír.

— Jaj — sikoit fel a hangja és a terem egyszerre megtelik fájdalommal. *Pethes Sándor*, a halott művész fia kísért szemekkel áll meg a koporsó mellett. Főlnéz a csillogó ércere és megvonaglik a szája. A színház tagjai sírnak. És ekkor belép papi kíséretével *Zadravecz István* tábori püspök és felsír a hangja:

— *Oremus pro fidelibus defunctis...*

Az Operaház zenekara gyászindulót játszik. Majd az énekkar ajkán sir fel a szomorú gyászszólozsma: *Circumdederunt me.* Az absolutio után

Zadravecz püspök

mond gyászbeszédet. A püspök szava sikolt, amint megkezdi beszédét.

— *Itt maradtok, élők, testvéreim!* Itt nincs helye a gyásznak! Gyászolni ott kell, ahol egy virág elhervad, ahol egy ember semmié lesz. Ami most itt történik, az más: egy ember, aki porból lett, elindult a magasság felé és a portól és sárból eljutott egészen a csillagokig.

Pethes Imre művészetéről beszélt ezután, aki a színpad deszkáit szentnek tartotta, oltárnak tekintette. Csak így lehet a színész művész, másként az egész kutyakomédia.

Beszédét e szavakkal végzi:

Krisztus, öleld őt magadhoz!

A beszéd közben gyakran felsír a zokogás. Mindenki sír.

Wlassich főigazgató

áll azután a koporsó mellé. Hangja fátyolos, amint mondja:

— A Nemzeti Színház díszkertjéből gyors egymásutánban két jegyene dől ki. *Pethes Imrével* a nemzeti kultúra

egyik leglelkesebb apostola távozott az élők sorából. A legszelebb skálájú szí-
nész volt: a komikumtól a legerősebb
tragikumig mindenre voltak színei.
Hangjában a lajt édesége egyesült a
buzogány erejével. A színpad királya
volt.

Emután

Hevesi Sándor

mond beszédet. Arca sápadt, sze-
mében könnyek. Személyes joba-
rátja volt a nagy művészmű-
Tematés előtt beszélt a sorok irójával,
akkor mondta:

— *Mennyi szerepe volt még hátra, amit
emután látsozt volna.*

Embertől a nagy, hálotti művészetét.

— A magyar Cyrano némileg eltér a
francia eredetijétől. A francia Cyrano ha-
lála előtt arra büszke, hogy a sisak-
forgóját, tollbokrétáját tisztán viszi ma-
gával a sirba; a magyar Cyrano a be-
csületének tisztaságára, érintetlenségére
büszke. A magyar Cyrano őszintébb,
amint hogy így volt ez méltó Pethes
Imréhez, aki maga volt az egyszerűség,
őszinteség. Hiszen ő volt az, aki eldobta
a színjátszásnak minden mesterkelt esz-
közét, aki eldobta a Coquetin-féle toll-
bokrétát.

— *Danteről* mondták valaha: ez az em-
ber járt a pokolban. Ezt kell elmondani
Pethesről is, aki a legjóságosabb, a leg-
őszintébb ember volt és mégis úgy tudta
játszani az intrikusokat, a *Tartuffe*ket,
mint senki más. A színpadon színész
volt, az életben ember. Alakításában
megmutatta az emberi lélek legmélyebb
örvényeit. *Bámultunk, amig éltél; bá-
mulni fogunk, amig éltünk.*

Hevesi hangja megcsuklott a beszéd
végén és sokáig nézett könnyes szemek-
kel a nagy művész és jóságos ember, a
hű barát koporsójára.

A tagok nevében *Rózsahegy* Kálmán
beszél. Azaz beszélné, de csak sirni tud.

— *Édes Imrém, Isten veled* — mondta
és vele sir mindenki.

Dálnoky Viktor, *Kék* Lajos, *Géczy*
István, *Vitéz* Miklós, *Schöpftin* Aladár
beszél még, aztán kinyílnak a színház
kapui és kihozzák a koporsót és a koszo-
rukat. Külön kocsi viszi a koszo-
rukat, amelyek között feltűnik a család,
a kormány, a Nemzeti Színház és a já-
szok koszorúja, amelynek ez a felirata
„A jászok legnagyobb büszkesége”. Az
utca tele emberrel, félföldig tart, míg a
menet kifejlődhetik és elindulhat. A
grázskocsi után mennek a család tag-
jai, majd művészek, írók, előkelőségek
végeldhatalan menében. És a nagy
művész tisztelői, hű közönsége tiszte-
számra.

Az uttstenen két felől ember, ember
mellett. Valóságos diadalut ez a
gyászmenet, így csak fejedelmek temet-
nek meg, így csak fejedelmeket temet-
nek. A menetben feltűnően sok a fiatal
fiú és leány és a szegényesen öltözött
ember. A karzatok közönsége ez. Akik
valamikor kiprútt arecal hallgatták
Pethes mély hangját és csillogó szemé-
mel csodálták alakításait: most mind el-
jöttek, hogy a hála és szeretet virágai-
val kísérjék utolsó útjára. A *Báthozi-*
uton végig egyre nő a gyászmenet.
Szász ember hömpölyög a koporsó
előtt és után, mint egy elhalt uralkodó
hűséges és mélygyászú alattvaló serege.

Igy ér a tömeg a temetőbe. Pár lé-
pésre van *Gyenes* László sírjától a sír-
gödör. *Zadravecz* püspök bezeneteli a
halottat. A szertartás után *Almásy*
Endre lép a sír mellé és a *Bo-*
tosok nevében beszélik. *Wiberal*
József a Nemzeti Színház műszaki sze-
mélyeztet és *Forgács* Antal a Színművé-
szeti Akadémia növendékei nevében be-
szélik.

Ezzel véget ér a pompás és megható
gyászünnepe. De még sokáig ott áll a sír
mellett a tömeg és könnyes szemmel be-
szélnék az emberek a nagy művész ala-
kításáról. És amikor már mindenki el-
ment, furcsa alakok ködképei lépnek a
sír mellé. Ott áll rongyos köpenyében,
legendás kardjára támaszkodva a beosü-
let lovagja, *Cyrano*. Könnyes a szeme
és sír. Mögötte *Lea* király öz szakállán
szaladnak végig a könnyek. *Petrucchio*
arca most sápadt, alakja megörnyedt és
nem hetyke. *Bence* tréfas száján is el-
halt a mosoly, most nem pörög a szó,
ajka vonaglik. És fekete köpenybe bur-
kolózva ott hallgat a tételődő királyfi,
Hamlet és ott van a böles *Sigismundó*
s a kemény téli hidegben ott didereg
Vachor. És eljöttek a többiek is mind-
mind. Ott van szomorú mosolyával *Ranké*
doktor. Itt van *Fedja*, itt van *Nikita*, az
orosz paraszt, itt van *Timár* Mihály,
itt van a *Hazajró* lélek mérnöke és a
Süt a nap tiszteletese imára kulcsolt
kézzel néz fel a szürke-kék égbe. És a
többiek, mind, mind... Láthatatlan
alakjaik megörnyedten állanak a sír
mellett, eljöttek ők is, hogy utaljára még
tisztelőlegnek a magyar színpad halott
királya előtt.

Azután eltűnnek ők is. A didergő fák-
ról néhány elkésett levél hull még le.
Az új sírdombot kiemelkedik a kereszt,
rajta a halhatatlan név: *Pethes Imre*,
1862—1924.

Gáspár Jenő.

